

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utnämning av domare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om utnämning av domare ändras så att bestämmelser om nomineringen av Finlands nationella kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamöter av de internationella domstolarna och Europeiska unionens domstol skrivs in i lagen.

Syftet med propositionen är att utveckla öppenheten och enhetligheten i Finlands interna system för beslutsfattande på ett sätt som också i fortsättningen tryggar nomineringen av så goda kandidater som möjligt.

Lediga uppdrag som domare eller ledamot, för vilka Finland utser en eller flera nationella kandidater, ska i regel offentliggöras. Det föreslås att en sakkunnigdelegation som tillsätts av statsrådet för sex år åt gången ska inrättas för att bereda kandidatnomineringen. Delegationen ska bedöma dem som anmält sig till ett uppdrag och lämna utlåtande om dem. Kandidaterna ska i regel utses vid statsrådets allmänna sammanträde efter föredragning från det behöriga ministeriet.

Lagen avses träda i kraft hösten 2010.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
Finländska domare vid och ledamöter av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol.....	3
Bestämmelser i internationella konventioner om förfarandet för nominering av domar- och ledamotskandidater till domstolarna	4
Nationellt förfarande i Finland för val och nominering av domar- och ledamotskandidater till de internationella domstolarna och Europeiska unionens domstol	7
1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet	8
Allmänt	8
Sverige.....	8
Danmark	9
Norge	9
Storbritannien	9
Tyskland	10
Polen.....	10
Nederländerna	10
Ungern.....	10
Estland.....	11
Slovenien.....	11
1.3 Bedömning av nuläget	11
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	12
2.1 Målsättning.....	12
2.2 De viktigaste förslagen.....	12
2.3 Alternativ för genomförandet.....	13
Informellt samarbete mellan ministerierna.....	13
Domarförslagsnämnden handhar kandidatnomineringen.....	13
Förordnande av Finlands ledamöter av Permanenta skiljedomstolen	14
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	14
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	15
DETALJMOTIVERING	16
1 LAGFÖRSLAG	16
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	20
3 IKRAFTTRÄDANDE	20
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av lagen om utnämning av domare	21
BILAGA	23
FÖRORDNINGSGUTKAST	23
Statsrådets förordning om en delegation som ska bereda nomineringen av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och Europeiska unionens domstol	23

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Finländska domare vid och ledamöter av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol

Finland har rätt att utse domar- och ledamotskandidater till många internationella domstolar och till Europeiska unionens domstol. De domstolar som är centrala med tanke på utvecklandet av det nationella nomineringsförfarandet är numera unionens domstol (tidigare Europeiska gemenskapernas domstol) och unionens tribunal (tidigare Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt), som hör till Europeiska unionens domstol, Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (European Court of Human Rights), Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court), Internationella havsrättsdomstolen (International Tribunal for the Law of the Sea), Internationella tribunalen för brott i f.d. Jugoslavien (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, nedan *Jugoslavientribunalen*) samt Internationella tribunalen för Rwanda (International Criminal Tribunal for Rwanda, nedan *Rwandatribunalen*).

Finland har också rätt att förordna ledamöter till Permanenta skiljedomstolen (Permanent Court of Arbitration, PCA). Dessa ledamöter utgör en nationell grupp (PCA-gruppen) som har rätt att ställa upp kandidater för val av domare till Internationella domstolen (International Court of Justice).

Domstolarna kan delas in i två grupper. Å ena sidan finns det domstolar, där Finland som konventionsstat har en eller flera platser (unionens domstol, unionens tribunal, Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och Permanenta skiljedomstolen). Å andra sidan finns det domstolar till vilka ledamöterna väljs bland utsedda kandidater (Internationella domstolen, Internationella brottmålsdomstolen, Internationella havsrättsdomstolen, Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen).

I princip är det endast de stater som anslutit sig till en domstols stiftelseurkund som får utse kandidater inför domstolens val eller vid utnämningsförfaranden. Denna proposition gäller inte sådana domstolar där konventionsstaterna inte får ställa upp kandidater (t.ex. Europeiska unionens tjänstemannadomstol som hör till Europeiska unionens domstol).

För tillfället ingår finländska domare och ledamöter i internationella domstolar och Europeiska unionens domstol enligt följande:

Vid unionens domstol utnämndes 2009 domaren Allan Rosas till finländsk domare för ytterligare en mandatperiod (2009—2015). Vid unionens tribunal utnämndes 2009 domaren Heikki Kanninen till domare (2009—2010). Han var under åren 2005—2009 domare vid Europeiska unionens tjänstemannadomstol.

Vid unionens tribunal utnämns 2010 en finländsk domare för perioden 2010—2016. Finland har nominerat domaren Heikki Kanninen som kandidat till posten.

Förvaltningsrådet Niilo Jääskinen utnämndes 2009 som första finländare till generaladvokat vid unionens domstol för en mandatperiod på sex år (2009—2015).

Europarådets parlamentariska församling valde 2006 statsåklagaren Päivi Hirvelä till finländsk domare vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna för perioden 2007—2010.

Till Permanenta skiljedomstolen har Finland förordnat fyra ledamöter, vars mandatperioder utgår enligt följande: professor emeritus Bengt Broms och kanslichef Tiina Astola 2013, justitierådet Gustaf Möller 2014 och rättschef Päivi Kaukoranta 2015. Internationella domstolen och Internationella Havsrättsdomstolen har inte haft någon permanent finländsk domare. Följande stadgeenliga domarval vid dessa domstolar ordnas 2011. I domarvalet vid Internationella brottmålsdomstolen omvaldes 2006 domaren Erkki Kourula, som var uppställd som samnordisk kandidat, för perioden 2006—2015. Jugoslavientribunalen har inte haft någon finländare som permanent domare, men vid det val som

ordnades 2005 valdes professor Raimo Lahti till domstolens s.k. *ad litem*-domare (domare som kallas in för behandling av ett enskilt fall) för åren 2005—2009. Säkerhetsrådet har förlängt mandatperioden för *ad litem*-domarna till utgången av 2010. Vid Rwanda-tribunalen har det inte funnits finländska domare. Avsikten är att både Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen ska slutföra sitt arbete senast vid utgången av 2010.

Bestämmelser i internationella konventioner om förfarandet för nominering av domar- och ledamotskandidater till domstolarna

Bestämmelser om domare och generaladvokater till *unionens domstol och unionens tribunal* finns i fördraget om Europeiska unionen, nedan *EU-fördraget*, och i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan *EUF-fördraget*.

Enligt artikel 19.2 i EU-fördraget ska unionens domstol bestå av en domare per medlemsstat. Domstolen ska biträdas av generaladvokater, som det enligt artikel 252 i EUF-fördraget ska finnas åtta av.

Systemet med generaladvokater fungerar enligt rotationsprincipen, dock så att Frankrike, Tyskland, Storbritannien, Italien och Spanien alltid har en generaladvokat vid domstolen. Detta betyder att tre generaladvokatsuppdrag cirkulerar mellan de övriga medlemsstaterna enligt rotationsprincipen. I deklaration nr 38 som gavs i samband med att Lissabonfördraget undertecknades hänvisas det till möjligheten att utöka antalet generaladvokater med tre, av vilka en skulle höra till Polen och de två övriga ingå i rotations-systemet.

Enligt artikel 19.2 i EU-fördraget ska tribunalen ha minst en domare per medlemsstat. Enligt artikel 254.1 i EUF-fördraget kan det i stadgan för Europeiska unionens domstol föreskrivas att tribunalen ska biträdas av generaladvokater. Enligt artikel 49 i stadgan kan tribunalens ledamöter kallas att tjänstgöra som generaladvokat.

Domarna vid unionens domstol och unionens tribunal samt generaladvokaterna vid unionens domstol utnämns genom gemensam överenskommelse mellan medlemsstaternas

regeringar bland de kandidater som medlemsstaterna har utsett. Att utse generaladvokater till unionens tribunal har tills vidare varit en åtgärd som gäller tribunalens interna organisation. Tribunalen har på senaste tid inte utsett några generaladvokater.

Domarna vid unionens domstol och unionens tribunal och generaladvokaterna vid tribunalen utses för en tid av sex år. De väljs efter det att den kommitté som avses i artikel 255 i EUF-fördraget har hörts om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena i fråga. Kommittén ska bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och tribunalen, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en ska föreslås av Europaparlamentet.

I artikel 19.2 i EU-fördraget bestäms följande om kvalifikationskraven för domare och generaladvokater vid unionens domstol och domare vid unionens tribunal: domarna och generaladvokaterna ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller de villkor som avses i artiklarna 253 och 254 i EUF-fördraget. Enligt bestämmelserna i de ovan nämnda artiklarna väljs domarna och generaladvokaterna till EU-domstolen bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av de högsta domarämbetena i hemlandet eller är jurister med allmänt erkända kvalifikationer. I fråga om domarna vid unionens tribunal ska de personer som väljs förutom det nämnda kravet på oavhängighet dessutom uppfylla nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten.

Enligt artikel 20 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990), sådan den lyder ändrad genom protokoll nr 11 (FördrS 86/1998), ska antalet domare i *Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna* motsvara antalet höga fördragsslutande parter. Enligt artikel 21 i konventionen ska domarna vara moraliskt högtstående. Dessutom ska de antingen uppfylla de villkor som krävs för utnämning till högre domarbefattning eller vara personer med erkänd kompetens. Efter det att protokoll nr 14 till konventionen om de mänskliga

rättigheterna trätt i kraft väljs domarna för en tid av nio år i stället för nuvarande sex år, och de får inte längre omväljas. Enligt protokollet ska ledamöternas mandattid upphöra när de uppnår 70 års ålder. Europarådets parlamentariska församling väljer domare ur den förteckning över tre kandidater som varje konventionspart har sänt. Den parlamentariska församlingen har 2004 uppmanat konventionsstaterna att beakta följande när de sammanställer sin förteckning: (1) ansökningsanmälan ska vara publicerad i lämpliga tidningar, (2) kandidaterna ska ha erfarenhet av mänskliga rättigheter, (3) varje förteckning ska innehålla både manliga och kvinnliga kandidater, (4) kandidaterna ska ha tillräckliga kunskaper i åtminstone ett av domstolens två officiella språk (franska och engelska), (5) namnen i kandidatförteckningen ska vara i alfabetisk ordning, och (6) en person vars val skulle kunna leda till behovet att utnämna en *ad hoc*-domare ska om möjligt inte utses. Den sist nämnda punkten har Europarådets ministerkommitté dock inte till alla delar understött. Den parlamentariska församlingen har 2008 också beslutat tillåta undantag till kravet på att kandidatförteckningen ska innehålla både manliga och kvinnliga kandidater, om den konventionsstaten visar att den trots försök inte lyckats finna kvalificerade kandidater av det kön som inte är representerat. Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna innehåller inga bestämmelser om hur konventionsstaterna ska utse sina tre kandidater.

Permanent skiljedomstolen var när den inrättades den första mekanism för avgöranden som på global nivå erbjöd ramar för mellanstatliga tvister. Skiljedomstolen består av en ledamotsförteckning med ca 350 namn bland vilka parterna i ett tvistemål kan välja de personer de önskar för att avgöra tvistemålet. Enligt artikel 44 i konventionen om fredligt lösande av internationella tvister (FördrS 11/1924) utser varje fördragsslutande stat som ledamöter högst fyra personer som har erkänd kompetens inom internationella rättsliga frågor, som är erkänt moraliskt högtstående och som är villiga att ta emot befattningen som skiljedomare. Ledamöterna av skiljedomstolen väljs för sex år och deras förordnande kan förnyas. De personer som

utses av en fördragsslutande stat utgör denna stats s.k. nationella PCA-grupp.

Enligt stadgan för den internationella domstolen (FördrS 1/1956) har sådana nationella grupper rätt att ställa upp kandidater för val av domare vid Internationella domstolen. I Finlands nationella PCA-grupp har det numera funnits företrädare för de juridiska fakulteterna, utrikesministeriet, justitieministeriet och domstolsväsendet. Praxis grundar sig på bestämmelsen i artikel 6 i stadgan, enligt vilken varje nationell grupp innan den gör upp sitt förslag "rådfrågar sitt lands högsta domstol, dess juridiska fakulteter och andra undervisningsanstalter för rättsvetenskap samt dess åt rättens studium ägnade nationella akademier och dess nationella sektioner av internationella akademier".

I stadgan för *den internationella domstolen* finns det bestämmelser om nomineringen av domarkandidater och om kvalifikationskrav. I artikel 5 i stadgan står det att "minst tre månader före dagen för valet ska Förenta Nationernas generalsekreterare skriftligen anmoda ledamöterna av den permanenta skiljedomstolen från de stater, som anslutit sig till denna stadga, (...), att i nationella grupper inom en viss tidsfrist upprätta förslag på personer, som äro behöriga att utöva befattning såsom domstolsledamot".

Enligt artikeln får en och samma grupp inte föreslå mer än fyra personer, bland dem högst två av dess egen nationalitet. I inget fall får fler kandidater föreslås än det dubbla antalet av de platser som ska tillsättas.

Kandidaterna utses enligt artikel 5 i stadgan av ledamöterna av Permanenta skiljedomstolen i respektive nationella grupper. Andra personer kan således inte delta i att fatta beslutet om nomineringen. Ledamöterna kan dock höra sakkunniga. Enligt vad som ovan sägs är det enligt artikel 6 i stadgan önskvärt att vissa instanser rådfrågas innan förslaget görs upp.

Enligt artikel 4 i stadgan väljer FN:s generalförsamling och FN:s säkerhetsråd ledamöterna av Internationella domstolen bland personer som föreslagits av Permanenta skiljedomstolens nationella grupper. Artikel 2 i stadgan för den internationella domstolen anger de kvalifikationskrav som ställs på domarkandidater, nämligen att domstolen be-

står av oberoende domare, valda utan hänsyn till nationalitet bland personer, som har en hög moral och uppfyller de villkor som i deras respektive hemland fordras för utövande av de högsta domarämbetena, eller som är rättslärda med erkänd sakkunskap på den internationella rättens område. Domstolen har sammanlagt femton ledamöter. Domarbefattningarna är fördelade enligt den geografiska mandatfördelning som följs vid FN på så sätt att de västra och övriga ländernas grupp, till vilken också Finland hör, har sammanlagt fem platser. I praktiken har säkerhetsrådets permanenta medlemsstater, efter det att de har utsett en kandidat, alltid haft en domare som företräder den egna nationaliteten vid domstolen.

I artikel 36 i Romstadgan för *Internationella brottmålsdomstolen* (FördrS 56/2002) bestäms det att varje part i stadgan får utse kandidater för val av domare till domstolen på två sätt. För det första kan stadgeparterna tillämpa förfarandet för nominering av kandidater till de högsta domarämbetena. För det andra kan de tillämpa förfarandet för nominering av kandidater till Internationella domstolen enligt den domstolens stadga. Finland har vid nomineringsförfarandet tillämpat det sist nämnda alternativet. Varje stadgepart får föreslå en kandidat, som inte behöver vara medborgare i den stadgeparten, men som i vart fall ska vara medborgare i någon stadgepart.

Enligt artikel 36 i Romstadgan ska stadgeparterna välja domare bland personer som har hög moral, opartiskhet och integritet och som har de kvalifikationer som krävs i deras respektive stater för utnämning till de högsta domarämbetena. Varje kandidat för val till en post vid domstolen ska ha erkänd kompetens i straffrätt och straffprocessrätt och dessutom ha nödvändig relevant erfarenhet från brottmål, antingen som domare, åklagare eller försvarare eller i någon annan motsvarande egenskap. Alternativt ska kandidaten ha erkänd kompetens inom relevanta områden av folkrätten såsom internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter samt ha omfattande erfarenhet av ett juridiskt yrke som är relevant för domstolens dömande uppgifter. Varje kandidat för val till domstolen ska ha utmärkta kunskaper i och flytande behärska

minst ett av domstolens officiella språk (franska och engelska).

Internationella brottmålsdomstolen har 18 domare. Enligt en resolution som Romstadgans stadgepartsförsamling godkände 2004 ska det vid val fästas uppmärksamhet vid om kandidaten har kompetens i straffrätt och straffprocessrätt eller i internationell rätt samt om de stadgeparter som utsett kandidater hör till några geografiska grupper. Kandidaternas kön ska likaså beaktas. Domarna väljs för en tid av nio år och kan inte omväljas för en ny nioårsperiod.

Enligt artikel 2 i stadgan för *den internationella havsrättskonvention* (FördrS 50/1996) som ingår i bilaga VI till Förenta Nationernas havsrättskonvention består domstolen av 21 oavhängiga ledamöter, som väljs bland personer som åtnjuter det högsta anseende i fråga om hederlighet och integritet och som har erkänd sakkunskap på havsrättens område. Enligt artikel 4 i stadgan får varje konventionsstat nominera högst två personer som besitter de kvalifikationer som avses i artikel 2. Konventionsstaterna väljer domstolens ledamöter från förteckningen över sålunda nominerade personer. Enligt artikel 3 i stadgan ska det finnas minst tre ledamöter från varje geografisk grupp. Enligt vad som beslutades vid konventionsstaternas församling 2009 har de västra och övriga ländernas grupp tre platser i havsrättsdomstolen. Dessutom tillsätts en post ur denna grupp, Asien-gruppen eller Afrikagruppen. Domarna väljs för en tid av nio år.

Stadgorna för *Jugoslavientribunalen* och *Rwandatribunalen* godkändes genom de bindande resolutionerna 827 (1993) respektive 955 (1994) som FN:s säkerhetsråd antog med stöd av kapitel VII i Förenta Nationernas stadga. Enligt artikel 12 i stadgan för Jugoslavientribunalen har tribunalen högst sexton ständiga domare, som alla är av olika nationalitet, och samtidigt högst tolv *ad litem*-domare, varav samtliga är av olika nationalitet. Enligt artikel 13 i stadgan ska domarna ha hög moral och de ska vara opartiska och tillförlitliga personer som uppfyller de villkor som i deras respektive hemland fordras för utövande av de högsta domarämbetena. Domarna ska ha kompetens i både straffrätt och internationell rätt. I artikel 13 bis bestäms det

att varje stat kan utse högst två kandidater som uppfyller de kompetensvillkor som nämns i artikel 13 och som är medborgare i olika stater samt också representerar olika stater än de två domare som hör till Rwanda-tribunalens besvärsavdelning. Enligt artikel 13 ter i stadgan kan staterna inför val till *ad litem*-domare vid domstolen utse högst fyra kandidater, som uppfyller kompetensvillkoren i artikel 13. Vid nomineringen ska vikt fästas vid att kvinnliga och manliga kandidater är företrädare i lika mån. Bestämmelserna om domarval vid Rwanda-tribunalen har i stort sett samma innehåll. Domarna väljs av FN:s generalförsamling bland kandidaterna i den förteckning som säkerhetsrådet har gjort upp. Mandatperioden är fyra år. En *ad litem*-domare kan dock under denna tid tjänstgöra i högst tre års tid.

Nationellt förfarande i Finland för val och nominering av domar- och ledamotskandidater till de internationella domstolarna och Europeiska unionens domstol

I Finland finns det inte något enhetligt förfarande för val och nominering av domar- och ledamotskandidater till de internationella domstolarna och Europeiska unionens domstol.

Det finns inte några särskilda domstolsspecifika bestämmelser om beredningen av beslut om den nationella nomineringen av kandidater, med undantag för unionens domstol och unionens tribunal. För EU-domstolens del ska 1 § 8 punkten i statsrådets förordning om statsrådets kansli (393/2007) tillämpas, enligt vilken utnämningsärenden som gäller bl.a. Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt hör till statsrådets kanslis uppgifter. I och med Lissabonfördraget bytte dessa domstolar namn till unionens domstol och unionens tribunal.

I fråga om internationella domstolar har det nationella förfarandet för val och nominering grundat sig på de allmänna bestämmelserna om ministeriernas ansvarsområden i lagen om statsrådet (175/2003) och i reglementet för statsrådet (262/2003) samt i tillämpliga delar på bestämmelserna i stadgorna för dessa domstolar.

Enligt 8 § i lagen om statsrådet fastställs ansvarsområdena i internationella ärenden enligt de nationella ansvarsområdena. Statsfördrag och andra internationella förpliktelser behandlas av det ministerium till vars ansvarsområde ärendet enligt sakinnehållet hör. Utrikesministeriet behandlar dessutom ett statsfördrag som innehåller betydande utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter och annan internationell förpliktelse.

Reglementet för statsrådet innehåller närmare bestämmelser om ministeriernas ansvarsområden. Huvudregeln om ansvarsområdena grundar sig på 10 och 11 § i reglementet. Enligt dessa är det ministerium behörigt till vars ansvarsområde ärendet huvudsakligen hör, och det ministeriet behandlar också de internationella ärenden som hör till det egna ansvarsområdet. Bestämmelser om varje enskilt ministeriums ansvarsområde finns i 12—24 § i reglementet. Av betydelse för det nationella valet och nomineringen av domar- och ledamotskandidater till de internationella domstolarna är 12—14 § i reglementet, där det bestäms om de uppgifter som hör till statsrådets kanslis, utrikesministeriets och justitieministeriets ansvarsområden. Enligt 12 § i reglementet hör samordning av beredningen och behandlingen av ärenden som avgörs inom Europeiska unionen till statsrådets kanslis ansvarsområde. I 13 § i reglementet föreskrivs det att internationella rättsskipnings- och undersökningsorgan hör till utrikesministeriets ansvarsområde. Med stöd av 14 § i reglementet ansvarar justitieministeriet för ärenden som har samband med domstolsväsendet och för övrig rättssvård.

Ansvarsområdena mellan ministerierna har fördelats så att utrikesministeriet ansvarar för beredningen av nomineringsärenden som gäller de internationella domstolarna. Nomineringsärenden som gäller unionens domstol och tribunal hör enligt vad som ovan har sagts till statsrådets kanslis uppgifter.

Avsaknaden av täckande och enhetliga bestämmelser om förfarandet för nominering av domar- och ledamotskandidater har inneburit att de behöriga ministerierna i varje enskilt fall har beslutat på vilket sätt det är mest ändamålsenligt att sköta beredningen av kandidatnomineringen.

Det förfarande som har iakttagits vid beredningen av beslutsfattandet har varierat, beroende på vilken domstol saken har gällt. Offentliggörande av ansökningsprocessen har t.ex. inte tillämpats regelrätt, även om lediga domaruppdrag vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna under de senaste ansökningsrundorna har offentliggjorts i officiella tidningen, i ledande rikstidningar och på Internet. Samarbetet mellan olika ministerier har vid beredningen av kandidatval också varierat från fall till fall. Valförfarandet har inte varit förknippat med ett regelrätt och enhetligt förfarande för hörande eller begäran om utlåtande, utan kommunikationen har varit inofficiell. Det ministerium som har skött ärendet har prövat behovet att anlita utomstående expertis. Under de senaste ansökningsrundorna har anmälningarna till domarbefattningar vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, före avslutad kandidatnominering, behandlats separat i en urvalspanel som bildats för detta ändamål.

Beslut om nominering av nationella domarkandidater har inte heller fattats enligt ett enhetligt förfarande. Beslut om de domar- och ledamotskandidater som utses till unionens domstol och tribunal har i enlighet med 3 § i reglementet för statsrådet fattats vid statsrådets allmänna sammanträde efter föredragning från statsrådets kansli. Nomineringen av internationella domarkandidater har med stöd av 13 § i reglementet avgjorts vid utrikesministeriet till den del det inte har gällt sådana nomineringsbeslut som hör till Finlands nationella PCA-grupps ansvarsområde. Vid utrikesministeriet har utrikesministern haft beslutanderätt. Av de domstolar som granskats i detta sammanhang är Permanenta skiljedomstolen den enda domstol till vilken Finland direkt kan förordna ledamöter. Republikens president har fattat dessa beslut.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

Allmänt

I Norden och i EU:s medlemsstater tillämpas olika förfaranden för val och nominering av domar- och ledamotskandidater till de in-

ternationella domstolarna och EU-domstolen. Sammandragen nedan grundar sig på den information som varit tillgänglig, och de är därför inte presenterade på ett enhetligt sätt vare sig till sin struktur eller till sin detaljrikedom.

Allmänt taget kan några huvuddrag urskiljas som är gemensamma i ett flertal länders praxis. Beredningsfasen samordnas huvudsakligen antingen vid utrikesministeriet eller vid justitieministeriet eller som samarbete mellan dessa ministerier. Också andra organ, t.ex. sådana som motsvarar statsrådets kansli i Finland, kan delta i beredningen av valet. I vissa länder bildar ministerierna en separat arbetsgrupp som bereder ärendet. Beslut om kandidaten fattas i allmänhet antingen av regeringen eller av en enskild minister efter föredragning från det beredande organet.

I största delen av de europeiska länderna finns det i regel inga specifika bestämmelser om förfarandet för val och nominering av kandidater till domar- eller ledamotsbefattningar vid de internationella domstolarna och EU-domstolen. Detta gäller t.ex. Belgien, Spanien, Island, Storbritannien, Italien, Norge, Sverige, Danmark och Tjeckien. Praxis i dessa länder varierar kraftigt. T.ex. i Spanien tillämpas ett fritt förfarande, medan man i Belgien tillämpar ett etablerat förfarande som grundar sig på oskrivna bestämmelser.

I vissa länder har det föreskrivits om förfarandet för nominering av kandidater till EU-domstolen eller sådana domstolar där staten i fråga har en medlemsstatsspecifik plats, medan förfarandet i fråga om andra internationella domstolar är oreglerat. Så förhåller det sig t.ex. i Nederländerna, Litauen, Polen, Tyskland, Slovakien, Ungern och Estland.

Sverige

Sverige har inte något egentligt ansökningsförfarande. Befattningarna ledigförklaras inte officiellt, utan Regeringskansliet utreder lämpliga kandidater och bjuder in dem att anmäla sig som kandidater. Nomineringen av kandidater bereds inom Regeringskansliet, närmast vid utrikesdepartementet och justitiedepartementet, och samordnas vid behov med andra departement. Regeringen fattar beslut om nomineringen.

Danmark

Danmark har hittills inte haft något enhetligt, offentligt och formellt nomineringsförfarande. De senaste åren har de fackförbund som företräder särskilt domare krävt att förfarandena ska reformeras och öppenheten ökas. Man har småningom börjat reformera val- och nomineringspraxis.

De nya förfarandena gäller i första hand endast Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, unionens domstol och unionens tribunal. Befattningen ledigförklaras öppet och information om den sprids på bred basis. En förteckning över de tre lämpligaste kandidaterna görs upp och kandidaterna rangordnas. Nomineringsbeslutet fattas av regeringens utnämningsskommission, till vilken statsministern, justitieministern, finansministern och ekonomi- och näringsministern hör. I behandlingen deltar alltid också den minister till vars ansvarsområde nomineringsärendet hör.

I fråga om Internationella brottmålsdomstolen tillämpas ett förfarande som stämmer överens med stadgan för den internationella domstolen. När det gäller de övriga internationella domstolarna gör utrikesministeriet upp ett förslag för regeringens utnämningsskommission. Förslaget görs utifrån den ståndpunkt som företräds av domstolsstyrelsen, som lyder under justitieministeriet, och efter det att andra ministerier som saken gäller har hörts.

Norge

I Norge finns det inte något enhetligt nationellt förfarande för nominering av domar- och ledamotskandidater, utan praxis varierar beroende på domstol. Man kan skilja mellan de domstolar, där Norge har en konventionsstatsbaserad plats, och dem, till vilka Norge kan utse en kandidat om landet så önskar.

I fråga om EFTA-domstolen, som alltid har en norsk domare, har man som mål att sprida information om valförfarandet på så bred basis som möjligt. Enskilda personer och institutioner kan lämna förslag på lämpliga kandidater, och departementen kan kontakta eventuella sökande. Utrikesdepartementet, justitiedepartementet och statsrådets kansli

bedömer i samråd kandidaterna. Beslut fattas i konsensus mellan dem.

Norge har 2009 reformerat förfarandet för nominering av sina nationella kandidater till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Justitiedepartementet informerar på bred basis om en ledig befattning och tillsätter en rådgivande urvalskommitté som ska bedöma sökandena och göra upp ett välgrundat förslag där tre kandidater förtecknas. Kommittén har fem ledamöter som utses efter framställan från högsta domstolen, *regjeringsadvokaten* (administrativt statens advokatbyrå i civilrättsliga frågor, som lyder under statsrådets kansli), människorättscentret och Norges advokatsamfund. Kommittén leds av chefen för det rådgivande urvalsråd som behandlar utnämningen av nationella domare. Kommittén lämnar sitt förslag till justitiedepartementet, som fattar beslut om kandidaterna efter att ha föredragit namnen för de andra ministrarna och statsrådets kansli. Om man önskar avvika från kommitténs förslag, ska justitiedepartementet av kommittén begära utlåtande om den person eller de personer som saknas i kommitténs förteckning.

Valet av Norges kandidater till andra internationella domarämbeten har skett utan offentligt ansökningsförfarande. I Norge har man inte haft en sådan tradition att officiella kommittéer eller arbetsgrupper skulle ha tillsatts för nominering av kandidater. Nomineringen sker i regel t.ex. i samråd mellan justitiedepartementet, utrikesdepartementet, statsrådets kansli och högsta domstolen.

Storbritannien

I Storbritannien finns det inte något enhetligt förfarande enligt vilket staten utser domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och EU-domstolen. Inför valet av domarkandidater till Internationella brottmålsdomstolen 2002 iakttog man t.ex. samma förfarande som när domarkandidater väljs till Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter. Befattningen offentliggjordes först i rikstidningar. Bland sökandena sällades fem kandidater ut, som intervjuades av en urvalsnämnd bestående av företrädare för de ansvariga ministerierna, domstolsdomare

och lekmanaledamöter. Nämnden rangordnade de kandidater som befanns lämpliga, och efter det informerade sig justitieministeriet om utrikesministeriets ståndpunkt om den kandidat som nämnden hade föreslagit för slutligt nomineringsbeslut av regeringen.

Motsvarande förfarande tillämpades också senast vid utnämningen av generaladvokat till unionens domstol.

I fråga om de övriga domstolarna har det i förfarandet funnits särskilda domstolsspecifika drag.

Tyskland

En ändring av förbundsstatens lag om val av domare har trätt i kraft som en följd av att Lissabonfördraget trädde i kraft. Enligt ändringen kan förbundsstatens justitieminister och medlemmarna av förbundsstatens utskott för val av domare lägga fram förslag till vem som ska utses till Tysklands kandidat för ett uppdrag som domare i eller ledamot av unionens domstol eller uppdrag som domare i unionens tribunal. Förbundsregeringen utser kandidaten på förslag av utskottet för val av domare och med utskottets samtycke.

Nomineringen av tyska domarkandidater till internationella domstolar regleras inte i lagstiftningen. Enligt etablerad praxis samordnar det ansvariga ministeriet nomineringsärendet med andra ministerier som berörs av ärendet. Nomineringen sker i allmänhet genom beslut av förbundsregeringen. Förfarandet gäller inte Internationella brottmålsdomstolen, där ett förfarande som stämmer överens med stadgan för den internationella domstolen tillämpas.

Polen

I Polen beslutar ministerrådet om nominering av Polens kandidat till unionens domstol utifrån en förteckning upprättad av utrikesministeriet efter att ha konsulterat ministerrådets EU-utskott och parlamentets EU-utskott. I fråga om Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna tillsätter utrikesministeriet en kommission för kandidatvalet. Förfarandet grundar sig på en lag om ministerrådet från 1996.

När det gäller andra internationella domstolar finns det inte något reglerat förfarande i Polen. Utrikesministeriet bereder nomineringsärendet och begär utlåtande från de övriga ministerierna om eventuella kandidater. Mot denna bakgrund fattar utrikesministeriet slutligt beslut. Ansökningsförfarandet är inte offentligt. Några generella bestämmelser om öppenhet vid nomineringsförfarandet finns det inte.

Nederländerna

I Nederländerna finns det bestämmelser om förfarandet för nominering av kandidater till unionens domstol och unionens tribunal samt till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i reglementet för nomineringsförfarande från år 2000. En tjänst som förklarats ledig offentliggörs i tre särskilda tidningar. Därefter bedömer en rådgivande kommission minst tre kandidater. Kommissionens rekommendation är inte offentlig. I rekommendationen poängsätts kandidaterna, men ingen kandidat ges företräde och rekommendation är inte bindande. Utifrån poängsättningen kan regeringen göra sitt val. Om regeringen ändå avviker från rekommendationen, ska detta motiveras tydligt. Regeringen har slutlig beslutanderätt i ärendet.

En domarkandidat till Internationella domstolen eller Internationella brottmålsdomstolen utses av den nationella PCA-gruppen i Nederländerna.

Ungern

I Ungern grundar sig förfarandet för nominering av kandidater till unionens domstol och unionens tribunal på en förordning, enligt vilken regeringen på förslag av premiärministern ska utse landets kandidater till domstolarna i fråga. Parlamentet har rätt att höra den kandidat som regeringen föreslår, men får inte fatta beslut om kandidaten.

För beredningen av nomineringen av domarkandidater till internationella domstolar ansvarar utrikesministeriet, som samordnar beredningen och konsulterar bl.a. justitie- och inrikesministeriet, universitet och forskningsinstitut. Utrikesministern beslutar om nomineringen av en kandidat.

Estland

Enligt en lag om utrikesförbindelser i Estland ansvarar utrikesministeriet för landets representation vid internationella domstolar. I reglementet för och förordningen om Estlands regering finns särskilda bestämmelser om nomineringen av kandidater till unionens domstol och unionens tribunal. Estlands kandidat till dessa domstolar utses av regeringen på förslag av utrikesministern. Utrikesministern gör en framställning i samråd med justitieministern efter att först ha hört den kommission som bereder nomineringsfrågan. Ledamöter i denna kommission är högsta domstolens president, justitiekanslern och statssekreteraren. Kommissionen undersöker inkomna ansökningar och hör kandidaterna. Också i fråga om andra internationella domstolar har Estlands regering beslutanderätt, medan ärendet föredras av utrikesministern.

Slovenien

I Slovenien finns det bestämmelser om förfarandet för nominering av domarkandidater till såväl unionens domstol och unionens tribunal som de internationella domstolarna. Förfarandet grundar sig på en lag om nominering av kandidater till domare vid de internationella domstolarna. Det behöriga ministeriet lediganslår befattningarna vid domstolen i fråga. Justitieministeriet behandlar och godkänner ansökningarna enligt förvaltningsprocesslagen, och ändring i beslutet får sökas i enlighet med en lag som gäller förvaltningsbesvär. De ansökningar som inte avvisas förmedlar justitieministeriet till presidenten. Presidenten begär utlåtande om kandidaterna av regeringen och Juridiska rådet och sänder sitt förslag till kandidater till parlamentet för slutligt val. Domarkandidaten väljs av parlamentet genom hemlig omröstning med röstmajoritet bland parlamentsledamöterna.

1.3 Bedömning av nuläget

Finlands nuvarande val- och nomineringsförfarande har fungerat bra och Finland har kunnat utse förstklassiga kandidater till de internationella domstolarna och EU-domstolen.

Vid prövning av nomineringen av en kandidat till internationella domstolar är det ofta nödvändigt att beakta den geografiska mandatfördelning som tillämpas vid domstolen i fråga, om det inte finns en konventionsstatsbaserad plats som vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Att en kandidat blir vald har i praktiken också förutsatt att personen i fråga har kunnat presenteras som de nordiska ländernas gemensamma kandidat, vilket i sin tur innebär förhandskonsultation med de nordiska länderna i fråga om både deltagande i valet och kandidatens person. Valkampanjerna har varit långvariga, och det har därför varit viktigt att försäkra sig om de övriga nordiska ländernas stöd i god tid, i praktiken redan ett par år före valet. Det nuvarande flexibla förfarandet har visat sig fungera särskilt i situationer där ett sådant stöd har förutsatts för att en finländsk kandidat ska kunna föra en framgångsrik valkampanj.

Det faktum att ett enhetligt och öppet nationellt val- och nomineringsförfarande saknas ger dock skäl till granskning av det nuvarande systemet. Fattandet av beslut om nominering av domar- och ledamotskandidater är en del av normal myndighetsverksamhet som uppfyller kraven på god förvaltning. De som är intresserade bör ha bättre möjligheter att kunna följa med och få information om nomineringen av Finlands kandidater till lediga domar- och ledamotsbefattningar vid internationella domstolar och EU-domstolen. När valet av nationella kandidater baserar sig på öppen beredning och ett öppet förfarande, erbjuder det intresserade personer möjlighet att anmäla intresse för befattningarna i fråga samtidigt som det också framöver tryggar hög yrkesskicklighet hos dem som utses till kandidater till internationella domstolar och EU-domstolen.

En ytterligare orsak till att utveckla det nuvarande systemet är att ett förfarande som grundar sig på regelrätt samarbete mellan ministerier och andra instanser på det rättsliga området skulle medföra mångsidigare sakkunskap vid valet av nationella domar- och ledamotskandidater. Det vore också lämpligt att utse de nationella kandidaterna på hög nivå vid ett förfarande som också formellt svarar mot tanken att det är fråga om

kandidater som föreslås uttryckligen i Finlands regerings namn. När det nationella val- och nomineringsförfarandet utvecklas är det också viktigt att upprätthålla Finlands också internationellt sett goda rykte som ett land med god förvaltning och stor öppenhet och med en ambition att främja dessa principer.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att utveckla öppenheten och enhetligheten i Finlands interna system för beslutsfattande på ett sätt som fortsättningsvis tryggar nomineringen av så goda kandidater som möjligt då nationella kandidater nomineras till internationella domstolar och EU-domstolen. Ett öppnare och enhetligare förfarande syftar till att i enlighet med kraven på god förvaltning ge dem som är intresserade av saken bättre möjligheter än tidigare att följa med och få information om förfarandet samt att ställa upp som kandidater för uppdragen i fråga. Avsikten är vidare att förfarandet ska medföra mångsidigare sakkunskap vid beslutsfattandet samt att det också framöver ska säkerställa hög yrkes-skicklighet hos dem som utses till kandidater.

2.2 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att lediga uppdrag som domare vid och ledamot av internationella domstolar och EU-domstolen, för vilka Finland utser en eller flera nationella kandidater, i princip alltid offentliggörs. På grund av minimikraven på god förvaltning ska ett bindande anmälningsförfarande betraktas som en huvudregel, och enligt detta förfarande görs valet bland de personer som anmält intresse och anses vara kvalificerade.

Ett enhetligt och regelrätt nationellt valförfarande talar för inrättandet av ett organ för beredning av alla beslut som fattas i Finland och som gäller nomineringen av nationella domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och EU-domstolen. Det

föreslås att nomineringsärenden bereds i en särskild ständig sakkunnigdelegation, som statsrådets allmänna sammanträde tillsätter för sex år i taget.

Ledamöter i delegationen är företrädare för statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, en företrädare för enheterna vid de universitet som erbjuder juridisk forskning och undervisning och en företrädare för Finlands Advokatförbund. Ledamöterna i Finlands PCA-grupp är sådana ledamöter som avses ovan. Till delegationen hör också en person som särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet.

När delegationen behandlat ärendet ger den sitt utlåtande om vem eller vilka av dem som anmält sig som ska föreslås bli utsedda till Finlands kandidater. Även om det föredragande ministeriet i regel är skyldigt att meddela delegationen om det är nödvändigt att sammankalla delegationen för att bereda kandidatnomineringen, ska beslut om kandidatnomineringen i sista hand fattas av det föredragande ministeriet. Sakkunnigdelegationens utlåtande ska inte vara bindande för beslutsfattande.

För att beslutsfattandet vid nomineringen av nationella domar- och ledamotskandidater ska vara tydligt och enhetligt föreslås det att denna process koncentreras till en instans. I ljuset av grundlagen lämpar sig en sådan uppgift bäst för statsrådet, särskilt för statsrådets allmänna sammanträde. På samma grunder föreslås det i enlighet med det betänkande som den av statsrådets kansli tillsatta arbetsgruppen under ledning av justiekansler Nikula berett att man avstår från de beslut om kandidatnominering som fattas vid utrikesministeriet samt slopar den praxis enligt vilken republikens president förordnar ledamöterna i Finlands PCA-grupp.

Vid det nationella förfarandet för val och nominering av domarkandidater ska vikt fästas vid de internationella förpliktelser som binder Finland. Detta innebär att Finlands nationella PCA-grupp i stället för statsrådets allmänna sammanträde beslutar om vem som ska utses till kandidat för ett domaruppdrag i Internationella domstolen och i enlighet med den praxis som valts också om vem som ska

utses till kandidat för ett domaruppdrag i Internationella brottmålsdomstolen.

Nomineringen av domarkandidater till internationella domstolar och EU-domstolen är samhälleligt och även internationellt betydelsefull i och med att avgöranden särskilt från unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har betydande konsekvenser för lagstiftningen och förvaltningspraxis i Finland och andra länder. Även de internationella domstolarnas och EU-domstolens viktiga funktion samt det betydelsefulla uppdrag som domarna och ledamöterna vid dessa domstolar har talar för en reglering i lag.

Det föreslås att bestämmelser om en sakkunnigdelegation fogas till lagen om utnämning av domare (205/2000). I lagen utfärdas allmänna bestämmelser särskilt om tillsättandet av en sakkunnigdelegation samt om delegationens uppgifter och sammansättning. Till lagen fogas även ett bemyndigande att utfärda förordning enligt vilket närmare bestämmelser om tillsättandet av delegationen och dess verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

2.3 Alternativ för genomförandet

Informellt samarbete mellan ministerierna

Den arbetsgrupp som tillsattes av statsrådets kansli hade som uppgift att upprätta ett förslag till utveckling av nomineringssystemet när Finland nominerar domarkandidater till internationella domstolar och Europeiska unionens domstol. I betänkandet behandlades, förutom modellen baserad på en sakkunnigdelegation enligt denna proposition, även en modell som baserar sig på ett informellt samarbete mellan ministerierna och enligt vilken kandidatnomineringen bereds av ministerierna efter ett offentligt anmälningsförfarande. Enligt denna modell kan samarbetet i praktiken ske i en beredningsgrupp som grundar sig på den nationella PCA-gruppen. Beredningsgruppens verksamhet är informell och gruppen kan själv besluta om sina egna uppgifter och de förfaranden som

tillämpas då uppgifterna utförs. Även denna modell innebär att beslut om kandidatnomineringen fattas av det ministerium som företräder nomineringsärendet i fråga för statsrådet. Eftersom ovan nämnda förfarande är tänkt att vara informellt, förutsätter ibruktagandet ingen särskild reglering.

Enligt arbetsgruppen kan ett mera informellt samarbete mellan ministerierna erbjuda ett flexiblere och snabbare förfarande för beredningen av nationella lösningar. Arbetsgruppen beslutade sig för att ändå inte föreslå modellen i fråga. Arbetsgruppen konstaterade att det negativa med flexibiliteten skulle vara att samarbetet mellan ministerierna i praktiken skulle vara beroende av hur aktivt det ministerium är till vars verksamhetsområde den internationella domstolen i fråga eller EU-domstolen anses höra. Ett informellt samarbete skulle inte heller garantera öppenhet vid kandidatnomineringen eller innebära att det förfarande som tillämpas vid kandidatnomineringen är tydligt och regelrätt.

Domarförslagsnämnden handhar kandidatnomineringen

I utlåtandena om det betänkande som den av statsrådets kansli tillsatta arbetsgruppen lämnat ansåg flera remissinstanser att det i stället för att en ny delegation tillsätts vore skäl att låta domarförslagsnämnden sköta kandidatnomineringen.

Vid beredningen av nomineringen av domar- och ledamotskandidater till de internationella domstolarna och EU-domstolen förekommer det dock vissa särdrag som medför att domarförslagsnämnden, som i huvudsak består av domare, inte som sådan lämpar sig för detta beredningsarbete. Vid internationella domarval ska Finland utse en internationellt känd kandidat för vilken Finland har möjlighet att få ett brett stöd från andra stater. Domstolarnas stadgar förutsätter inte och betonar inte heller alltid de färdigheter som krävs av nationella domare. När man väljer kandidater för nominering till internationella domstolar eller EU-domstolen ska vikt fästas även vid t.ex. kandidaternas förmåga att arbeta i mångkulturella och flerspråkiga miljöer.

er. Av dessa orsaker är det nödvändigt att tillsätta en ny delegation.

flera av dem som lämnat in utlåtande om betänkandet understödde den.

Förordnande av Finlands ledamöter av Permanenta skiljedomstolen

I sitt utlåtande om betänkandet som den av statsrådets kansli tillsatta arbetsgruppen lämnat ansåg republikens presidents kansli att det med avvikelse från vad som framförts är motiverat att republikens president också i fortsättningen har behörighet att förordna Finlands ledamöter av Permanenta skiljedomstolen. Republikens presidents kansli motiverade för det första sin åsikt med att eftersom domstolarnas opartiskhet och oavhängighet vid förfarandet för utnämning av finländska domare betonas i förarbetena till grundlagen, har det föreskrivits att domarna utnämns av republikens president. Enligt republikens presidents kansli är ett liknande synsätt betydelsefullt också då ledamotskandidater väljs till andra än nationella domstolar. För det andra är det enligt republikens presidents kansli med stöd av 93 § i grundlagen motiverat att republikens president deltar i förfarandet för val och nominering av ledamöter till internationella domstolar och EU-domstolen.

Syftet med propositionen är att göra Finlands interna system för beslutsfattande klarare och enhetligare då Finland utser nationella kandidater för uppdrag som domare vid och ledamot av de internationella domstolarna och EU-domstolen. Med tanke på detta syfte föreslås det att den slutliga beslutanderätten som gäller kandidaterna huvudsakligen koncentreras till statsrådets allmänna sammanträdande, för vilket uppgiften bäst lämpar sig i ljuset av grundlagen, lagen om statsrådet och reglementet för statsrådet. Enligt propositionen överförs till statsrådets allmänna sammanträde såväl republikens presidents behörighet att förordna ledamöterna i Finlands PCA-grupp som utrikesministeriets behörighet att vid domarval utse Finlands kandidater till internationella domstolar. Den ovan nämnda arbetsgruppen som tillsattes av statsrådets kansli föreslog denna lösning, och

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen inverkar på myndigheternas förfaranden och behörighetsförhållandena mellan dem. Tillsättandet av en ny sakkunnigdelegation inverkar på de förfaranden som myndigheterna nu använder vid valet och nomineringen av domar- och ledamotskandidater. Beredningen och beslutsprocessen blir enhetlig och regelrätt. Behörigheten att förordna Finlands ledamöter av Permanenta skiljedomstolen överförs från republikens president till statsrådets allmänna sammanträde. Behörigheten att besluta om nominering av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar överförs på motsvarande sätt från utrikesministeriet till statsrådets allmänna sammanträde.

Avsikten är att den föreslagna delegationens verksamhet i huvudsak ska skötas som tjänsteuppdrag. Delegationen beräknas inte sammanträda särskilt ofta under sin mandatid, eftersom sådana utnämningsförfaranden där nationella kandidater föreslås till internationella domstolar och EU-domstolen ordnas rätt sällan. Kostnaderna föranleds främst av anmälningsegifter, som ska skötas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet för statsrådet, samt av arvoden och ersättningar som statsrådets kansli står för och som betalas till delegationens ledamöter, sekreterare och utomstående sakkunniga. Utöver omedelbara utgiftsposter medför de nya förfarandena och sakkunnigdelegationens verksamhet även administrativt tilläggsarbete, vilket också ska beaktas med tanke på resursbehoven.

Syftet med propositionen är att öka öppenheten vid val- och nomineringsförfarandet så att medborgarna har bättre möjligheter att få information om förfarandena för val- och nominering av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och EU-domstolen samt om förfarandet för utnämning av domare och ledamöter. Propositionen har till denna del samhälleliga konsekvenser.

Propositionens könsrelaterade konsekvenser är relativt små. Vid tillsättandet av dele-

gationen iakttas bestämmelserna i jämställdhetslagen.

4 Beredningen av propositionen

Statsrådets kansli tillsatte den 12 augusti 2005 en arbetsgrupp som skulle upprätta ett förslag till utveckling av nomineringssystemet när Finland nominerar domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och Europeiska unionens domstol. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande den 25 september 2006 (VNK 14/2006). Ordförande för arbetsgruppen var justitiekansler Paavo Nikula och ledamöter var företrädare för statsrådets kansli, justitieministeriet och utrikesministeriet.

Statsrådets kansli begärde utlåtanden om arbetsgruppens betänkande från utrikesministeriet, justitieministeriet, justitiekanslersämbetet, republikens presidents kansli, högsta domstolen, högsta förvaltningsdomstolen, hovrätterna, förvaltningsdomstolarna, tings-

rätterna i Tammerfors, Uleåborg, Åbo, Esbo och Vanda, riksåklagarämbetet, domarförslagsnämnden, juridiska fakulteterna vid Helsingfors, Åbo och Lapplands universitet, juridiska institutionen vid Tammerfors universitet, fakulteten för handel och juridik vid Joensuu universitet, Erik Castrén-institutet, människorättsinstitutet, Nordiska institutet för miljö- och minoritetsrätt, Finlands Advokatförbund, Finlands domareförbund, Finlands åklagarförening, Suomalainen lakimiesyhdistys, Rättspolitiska föreningen och Finlands juristförbund.

Statsrådets kansli sammanställde ett sammandrag av utlåtandena och överförde ärendet till justitieministeriet för fortsatt behandling. Justitieministeriet tillsatte den 21 januari 2009 en arbetsgrupp bestående av företrädare för justitieministeriet, statsrådets kansli och utrikesministeriet. Arbetsgruppen utarbetade utifrån det betänkande som den av statsrådets kansli tillsatta arbetsgruppen lämnat och utlåtandena om detta sitt förslag i form av en regeringsproposition.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1 §. Tillämpningsområde. Enligt förslaget ska till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. där lagens tillämpningsområde utvidgas så att det gäller också nominering av Finlands nationella kandidater för uppdrag som domare vid och ledamöter av de internationella domstolarna och Europeiska unionens domstol. Med en ledamots uppdrag avses t.ex. generaladvokatens uppgifter vid unionens domstol. Enligt förslaget föreskrivs det om förfarandet för den ovan nämnda nomineringen i 3 a kap.

Det föreslagna förfarandet gäller domstolar till vars ledigförklarade uppdrag Finland utser en nationell kandidat. Förfarandet ska således inte tillämpas på det förfarande enligt vilket Finlands ledamöter av Permanenta skiljedomstolen förordnas. Såsom det framgår av 19 c § 3 mom. ska statsrådets allmänna sammanträde dock utse ledamöterna av skiljedomstolen. Det föreslagna förfarandet ska inte heller tillämpas på förfarandet för val av domare vid EU:s tjänstemannadomstol, vilket inte inbegriper kandidatnominering i konventionsstaterna.

Enligt detta förslag ska Finland utse en eller flera *nationella* kandidater för uppdrag vid en internationell domstol eller vid EU-domstolen. Utanför detta förfarande lämnas således de situationer där en kandidat utses som redan har utsetts av en annan stat. Ett sådant förfarande för att visa sitt stöd har varit allmänt i internationell praxis särskilt i samband med val av domare till Internationella domstolen. I fråga om ett eventuellt krav på nationalitet iakttas de bestämmelser som till denna del gäller varje enskild domstol.

Det föreslagna förfarandet tillämpas även när den person som valts till ett uppdrag som domare eller ledamot enligt de bestämmelser som gäller domstolen i fråga kan omväljars för ytterligare en mandatperiod samt i situationer då en invald persons uppdrag förklaras ledigt mitt i mandatperioden.

Det föreslagna förfarandet gäller inte beredningen av Finlands röstningsbeslut och val av ståndpunkt vid förfarandet för val av

domare vid och ledamöter av internationella domstolar och EU-domstolen.

Förfarandet ska inte heller tillämpas på situationer där Finland kan utse en kandidat, men där det ministerium som ansvarar för nomineringsärendet i fråga inte anser det vara ändamålsenligt att föreslå en finländsk kandidat för det lediga uppdraget. En sådan situation föreligger t.ex. när en finländsk kandidat på grund av den geografiska mandatfördelning som tillämpas vid domstolsvalet inte skulle ha några realistiska möjligheter att bli vald.

19 b §. Meddelande om lediga uppdrag. Enligt 1 mom. ska lediga uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol, för vilka Finland utser en eller flera nationella kandidater, offentliggöras innan kandidaterna nomineras. Som kandidat kan i princip bara en person som anmält sig till uppdraget utses.

Det ministerium som ska föredra ärendet vid statsrådets allmänna sammanträde bär ansvar för att ett anmälningsförfarande om det lediga domar- eller ledamotsuppdraget ordnas. Såsom ovan konstaterats ska statsrådets kansli sköta nomineringsärenden som gäller EU-domstolen, medan utrikesministeriet ansvarar för beredningen av nomineringsärenden som gäller internationella domstolar.

Meddelande om ett ledigt domar- eller ledamotsuppdrag ska enligt förslaget offentliggöras på behörigt sätt. Detta har inneburit offentliggörande i officiella tidningen och i en finsk- och svenskspråkig dagstidning med stor spridning. Meddelande ska också i regel offentliggöras på lämpliga Internetsidor. I meddelandet redogörs kort för det centrala i förfarandet. Sådana kan t.ex. vara kompetenskraven enligt ett internationellt fördrag om en domstol eller stadgan för domstolen i fråga, de yrkesmässiga krav som domstolens verksamhetsområde ställer samt dessutom eventuella andra förutsättningar i fråga om t.ex. språkkunskaper.

Enligt 7 och 12 § i statstjänstemannaförordningen är huvudregeln i det nationella förfarandet för tillsättande av tjänster att ansök-

nings- eller anmälningsförfarandet är offentligt och bindande. Till en tjänst kan således utnämnas endast den som har sökt tjänsten eller anmält sig till den.

I vissa specialfall, då en tjänst kan tillsättas även utan att den har ledigförklarats eller ett meddelande om att den är vakant offentliggörs, kan till tjänsten också utnämnas en person som på annat sätt samtyckt till utnämningen. Sådana tjänster är enligt 7 § 2 mom. i statstjänstemannaförordningen närmast tjänsten som statssekreterare och ett tjänsteförhållande för viss tid som en ministers specialmedarbetare. Också vid utrikesministeriet och inom försvarsförvaltningen finns det vissa uppdrag som tillsätts utan offentligt ansöknings- eller anmälningsförfarande. För ett icke-offentligt anmälningsförfarande av motsvarande typ kan det i vissa situationer finnas grunder för nominering av kandidater till domar- och ledamotsuppdrag också vid internationella domstolar och EU-domstolen. Ett sådant förfarande kan motiveras t.ex. genom att ett flexibelt system som tillåter att även kandidater som inte inbegrips i anmälningsförfarandet kan beaktas vid kandidatnomineringen säkerställer i undantagsfall att den bästa möjliga kandidaten nomineras och blir vald vid ett eventuellt internationellt val.

I finsk rättskultur är det dock inte problemfritt att avvika från ett offentligt och bindande anmälningsförfarande. Principen om öppenhet talar speciellt för ett offentligt och bindande förfarande. Enligt lagen om utnämning av domare grundar sig utnämningen av domare också vid finländska domstolar alltid på ett bindande ansöknings- eller anmälningsförfarande. Även om det nationella förfarandet för nominering av domarkandidater till lediga uppdrag vid internationella domstolar och EU-domstolen inte direkt kan jämföras med den nationella tillsättningen av tjänster, ingår beslutsfattandet i vartdera förfarandet som en del av normal myndighetsverksamhet förenlig med principen om god förvaltning. Ett offentligt och bindande anmälningsförfarande ska av ovan nämnda orsaker betraktas som en tydlig huvudregel. Om behöriga, lämpliga kandidater inte hittas på detta sätt, är alternativet i första hand att anmälningstiden förlängs. En förutsättning

för detta är dock att tillräckligt med tid kan reserveras för ett sådant förfarande.

Det ministerium som vid statsrådets allmänna sammanträde ska föredra ett nomineringsärende som gäller en internationell domstol eller EU-domstolen, beslutar om förlängning av anmälningstiden till det lediga domar- eller ledamotsuppdraget. De som tidigare har anmält sig till uppdraget underrättas om att förfarandet inleds på nytt och de beaktas utan ny anmälan, om de inte särskilt meddelar att de vill återkalla sin anmälan.

Enligt 2 mom. kan avvikelse från kravet på ett offentligt och bindande anmälningsförfarande enligt 1 mom. emellertid göras, om det är nödvändigt av orsaker som hänger samman med de internationella förpliktelser som binder Finland eller av något annat tvingande skäl. Ett sådant skäl är närmast en situation där en kandidat till ett domar- eller ledamotsuppdrag ska väljas så snabbt att det inte finns tid för det sedvanliga valförfarandet.

Om det bland dem som ursprungligen anmält sig till uppdraget inte finns lämpliga kandidater, kan undantagsvis även en person beaktas som inte har anmält sig till uppdraget. En avvikelse från det normala förfarandet måste då göras eftersom Finland inte kan påverka tidsplanerna för utnämningsförfaranden. I övrigt ska vid utnämning så långt möjligt det förfarande iakttas som föreslås i denna proposition. Tidsplanerna för val av domare och ledamöter till internationella domstolar och EU-domstolen kan dock i regel förutses, och det är skäl att inleda utnämningsförfarandet i god tid.

19 c §. Sakkunnigdelegation. I paragrafen föreslås det allmänna bestämmelser om tillsättandet av en sakkunnigdelegation samt om delegationens sammansättning och beslutförhet.

Efter det förfarande som beskrivs i 19 b § inleds beredningen inom den särskilda ständiga sakkunnigdelegationen, som statsrådets allmänna sammanträde enligt 1 mom. tillsätter för sex år i taget. Delegationens mandatperiod ska vara tillräckligt lång, eftersom domar- och ledamotskandidater utses relativt sällan. Också ledamöterna i PCA-gruppen har en mandatperiod på sex år. Föredragande ministerium i det ärende som gäller tillsättandet av delegationen är statsrådets kansli,

till vars förvaltningsområde delegationen hör.

Någon beredning av sakkunnigdelegationen behövs dock inte om detta är uppenbart onödigt t.ex. på grund av att endast en person som uppfyller behörighetskraven har anmält sig till uppdraget.

Delegationen ska utifrån anmälningsförfarandet bedöma de personer som uppfyller behörighetskraven på domare eller ledamöter vid den internationella domstolen i fråga eller vid EU-domstolen. Delegationen kan, om den så önskar, t.ex. intervjua kandidaterna. I vissa fall kan det vara motiverat att vara i kontakt med sådana internationella institutioner som eventuellt senare deltar i utnämningsförfarandet. När delegationen gör sin bedömning ska den, förutom de krav som ställts i internationella fördrag om domstolarna i fråga och i domstolarnas stadgor, beakta kandidaternas språkkunskaper och sakkunskap i frågor som omfattas av domstolarnas verksamhetsområde, liksom också kandidaternas allmänna förmåga till växelverkan samt övriga omständigheter som kan påverka utövandet av uppgifterna. När domarkandidater utses till t.ex. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ska enligt Europarådets parlamentariska församlings rekommendationer uppmärksamhet fästas vid att det bland kandidaterna finns både män och kvinnor och att kandidaterna har olika yrkesbakgrund. När det gäller uppdrag som tillsätts genom internationella val ska vikt också fästas vid det faktum att kandidaten är internationellt känd och att han eller hon har möjlighet att få tillräckligt stöd även från andra stater.

Avsikten är att genom förordning föreskriva att ordföranden och vice ordföranden vid delegationens möten vid behandlingen av nomineringsärenden alternerar från fall till fall så att ordförandeskapet vid behandling av nomineringsärenden sköts av ledamoten eller ersättaren från det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådets allmänna församling. I andra ärenden, t.ex. i fråga om mötespraxis och förvaltningsärenden, sköts ordförandeskapet av den ledamot eller ersättare som företräder statsrådets kansli. I praktiken sköts ordförandeskapet vid behandlingen av nomineringsärenden på de

grunder som anförts ovan av antingen den ledamot eller ersättare som företräder statsrådets kansli eller den ledamot eller ersättare som företräder utrikesministeriet. Sekreteraren förordnas av statsrådets kansli. I varje enskilt nomineringsärende meddelar det ministerium som föredrar nomineringsärendet delegationen om det är nödvändigt att sammankalla delegationen.

När delegationen behandlat ärendet ger den det föredragande ministeriet sitt utlåtande om vem eller vilka av dem som anmält sig ska föreslås bli utsedd till Finlands domar- eller ledamotskandidater. Behandlingen kan också ske vid ett skriftligt förfarande, om det anses ändamålsenligt. Om flera kandidater ska utses till uppdraget i fråga kan delegationen vid behov och när de internationella förpliktelser som binder Finland tillåter det rangordna dem som anmält sig. Om delegationen inte når enighet om nomineringen av kandidater kan den rösta. Delegationen rekommenderar det alternativ som understötts av en majoritet. Till utlåtandet kan också fogas ledamöternas eventuellt avvikande åsikter.

Framställningen om nominering av nationella domar- och ledamotskandidater, som görs till statsrådet, bereds som tjänsteuppdrag antingen vid utrikesministeriet eller vid statsrådets kansli i enlighet med ministeriernas behörighetsfördelning efter det att utlåtandet mottagits. Till föredragningshandlingarna ska en promemoria fogas av vilken de olika faser under beredningen samt ministeriets egen ståndpunkt om kandidatnomineringen framgår. Förslaget till kandidatnominering ska således göras upp av det föredragande ministeriet. Delegationens utlåtande binder då inte det föredragande ministeriet. De val som gäller Internationella domstolen och i enlighet med den praxis som valts också gäller Internationella brottsmålsdomstolen är undantagsfall i fråga om hur förslag läggs fram och beslut om att utse en kandidat fattas. Finlands nationella PCA-grupp är behörig i fråga om dessa.

Fördelen med ett ständigt beredningsorgan kan anses vara att alla beslut som gäller nominering av nationella domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och EU-domstolen bereds vid ett i princip så likartat förfarande som möjligt. Detta gäller

också de nationella domarkandidaterna till Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen. Även om det slutliga beslutet om nominering av kandidaterna fattas i PCA-gruppen, kan kandidaterna diskuteras och bedömas vid ett likartat förfarande som i fråga om domar- och ledamotskandidater till andra internationella domstolar och EU-domstolen. Delegationen sammanställer i dessa fall dock inte ett utlåtande om dem som anmält sig till uppdraget.

Delegationen, ersättersystemet inbegripet, ska sträva efter att vara i ständig beredskap. Förfarandets flexibilitet ökas genom att det är möjligt att använda ett skriftligt förfarande och genom att det föredragande ministeriet kan avvika från delegationens utlåtande.

Ledamöter i delegationen är enligt 2 mom. företrädare för statsrådets kansli, utrikesministeriet och justitieministeriet, företrädare för högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, en företrädare för enheterna vid de universitet som erbjuder juridisk forskning och undervisning, en företrädare för Finlands Advokatförbund samt en person som informellt särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet. För ledamöterna ska personliga ersättare utnämnas.

Enligt 3 mom. är de personer som statsrådet med stöd av artikel 44 i konventionen om fredligt lösande av internationella tvister utser till ledamöter i Permanenta skiljedomstolen de ledamöter som avses i 2 mom. Sålunda kommer t.ex. en person som förordnats till ledamot av Permanenta skiljedomstolen som representant för justitieministeriet att vara ministeriets enda ordinarie representant i delegationen. I propositionen föreslås det att den praxis slopas enligt vilken republikens president fattar beslut om ledamöterna i Finlands PCA-grupp.

Delegationen ska ha totalt åtta ledamöter.

Medlemskapet i delegationen ska enligt 2 och 3 mom. inte vara personligt, utan det är bundet till ledamotens ställning i sin egen bakomliggande organisation. Ledamöter väljs enligt förslaget så att varje bakomliggande organisation som är företrädd föreslår en person till ledamot ur den egna organisationen. Eftersom det i fråga om PCA-gruppen är meningen att den nuvarande

sammansättningen kvarstår och att ledamöterna i gruppen också är ledamöter i delegationen, samordnar utrikesministeriet enligt nuvarande praxis valet av universitetsföreträdare till delegationen bland universitet med enheter som erbjuder juridisk forskning och utbildning. Eftersom tvister som gäller internationell rätt och internationell privaträtt behandlas vid Permanenta skiljedomstolen är det motiverat att utrikesministeriet konsulterar de enheter som särskilt inom dessa områden erbjuder forskning och utbildning. Det val av ersättaren i delegationen som förrättas inom de universitet som är företrädda i PCA-gruppen samordnas däremot av statsrådets kansli.

Enligt 4 mom. är sakkunnigdelegationen beslutför när ordföranden eller vice ordföranden samt minst hälften av ledamöterna eller deras ersättare är närvarande.

19 d §. Nominerande myndighet. För att beslutsfattandet ska vara tydligt och enhetligt ska det enligt propositionen koncentreras till en instans. I ljuset av grundlagen, lagen om statsrådet och reglementet för statsrådet lämpar sig en sådan uppgift bäst för statsrådet, särskilt för statsrådets allmänna sammanträde.

Enligt 12 § 2 mom. i lagen om statsrådet avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde bl.a. sådana ärenden som behandlas inom Europeiska unionen och övriga ärenden vars samhällspolitiska eller ekonomiska betydelse förutsätter det. Sådana ärenden är enligt förarbetena till lagen (RP 270/2002 rd) bl.a. nominering av Finlands kandidater till unionens institutioner. Av 3 § 6 punkten i reglementet för statsrådet följer att statsrådets allmänna sammanträde behandlar och avgör bl.a. nomineringen av kandidater till unionens domstol och unionens tribunal.

I lagen om statsrådet eller i reglementet för statsrådet finns det däremot inga särskilda bestämmelser om den nationella nomineringen av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar.

Till statsrådet hör enligt 65 § 1 mom. i grundlagen förutom de uppgifter som särskilt nämns i grundlagen också de övriga regerings- och förvaltningsärenden som inte har hänförts till republikens president eller någon annan myndighets behörighet. Därför kan så-

ledes också beslut om nomineringen av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar anses höra till statsrådet med stöd av dess allmänna behörighet i fråga om regerings- och förvaltningsärenden.

Enligt 67 § 1 mom. i grundlagen avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde vittsyftande och principiellt viktiga ärenden samt sådana andra ärenden vars betydelse kräver det. Med beaktande av att också de internationella domstolarnas avgöranden, speciellt avgöranden vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, på sista tiden fått en större betydelse med tanke på det nationella rättssystemet, är det motiverat att anse att också nomineringen av domar- och ledamotskandidater till de internationella domstolarna är en sådan samhällspolitiskt viktig fråga som uttryckligen ska behandlas och avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde. Ett sådant förfarande framhäver den höga status som karakteriserar internationella domares eller ledamöters uppgifter. Det ökar också öppenheten i beslutsprocessen och förbättrar nomineringsbeslutens nationella synlighet.

Vid det nationella förfarandet för val och nominering av domar- och ledamotskandidater ska vikt fästas vid kraven i de internationella förpliktelser som binder Finland. För tillfället gäller detta särskilt nomineringen av domarkandidater till Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen. Enligt dessa domstolars stadgor och vedertagen praxis i Finland utses domarkandidaterna till båda domstolarna av PCA-gruppen. Detta innebär i praktiken att statsrådets allmänna sammanträde inte heller framöver deltar i nomineringen av kandidater till dessa internationella domstolar. Det bör dock observeras att statsrådets allmänna sammanträde utnämner ledamöterna i PCA-gruppen samt tillsätter sakkunnigdelegationen, som enligt detta förslag ska bereda nomineringen av en nationell kandidat också till Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen. Ledamöterna i PCA-gruppen förordnas även framöver på föredragning från utrikesministeriet.

21 §. *Bemyndigande att utfärda förordning.* I 1 mom. föreslås det att ett nytt 21 § 3 mom. som innehåller bemyndigande att utfärda förordning ska fogas till lagen om utnämning av domare.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Till propositionen fogas ett utkast till statsrådets förordning om en delegation som ska bereda nomineringen av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och Europeiska unionens domstol.

I utkastet till förordning föreslås det bestämmelser om centrala frågor med avseende på delegationens arbete. Sådana frågor är delegationens ordförande och vice ordförande, som alternerar enligt det ärende som ska behandlas, sekreteraren, komplettering av delegationens sammansättning, delegationens sammanträden, utomstående sakkunniga, arvoden och ersättningar samt möjlighet att göra upp en arbetsordning.

Enligt 2 § i utkastet till förordning förordnar statsrådet, i stället för en ledamot eller en ersättare som dött eller avgått under mandatperioden, en ny ledamot eller ersättare för den återstående mandatperioden. När en sådan ledamot eller ersättare förordnas, iakttas det förfarande som tillämpas när delegationen tillsätts.

Enligt 3 § i utkastet till förordning sammanträder delegationen på kallelse av ordföranden eller, om ordföranden är förhindrad, vice ordföranden. Avsikten är att det ministerium som föredrar ett nomineringsärende för statsrådet i god tid meddelar delegationen om det på grund av detta ärende är nödvändigt att sammankalla delegationen.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft hösten 2010.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av lagen om utnämning av domare**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 1 § i lagen av den 25 februari 2000 om utnämning av domare (205/2000), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lagarna 1544/2001, 133/2003 och 1202/2003, ett nytt 4 mom., till lagen ett nytt 3 a kap. och till 21 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1544/2001, ett nytt 3 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelser om nominering av Finlands nationella kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol finns i 3 a kap.

3 a kap.

Nominering av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol

19 b §

Meddelande om lediga uppdrag

Uppgiften om lediga uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol, för vilka Finland utser en eller flera nationella kandidater, ska tillkännages offentligt innan kandidaterna nomineras. Meddelandet om ett ledigt uppdrag ska publiceras på behörigt sätt. Bara en person som anmält sig till uppdraget kan utses som kandidat.

Avvikelse från förfarandet enligt 1 mom. kan göras av orsaker som hänger samman med internationella förpliktelser som binder Finland eller av något annat tvingande skäl.

19 c §

Sakkunnigdelegation

Statsrådet tillsätter efter föredragning från statsrådets kansli för sex år åt gången en sakkunnigdelegation för att bereda nomineringen av kandidater för uppdrag som domare vid eller ledamot av internationella domstolar och Europeiska unionens domstol.

Ledamöter i delegationen är företrädare för statsrådets kansli, utrikesministeriet, justitieministeriet, högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, en företrädare för enheterna vid de universitet som erbjuder juridisk forskning och undervisning, en företrädare för Finlands Advokatförbund samt en person som särskilt förordnas av det ministerium som föredrar nomineringsärendet i fråga för statsrådet. Varje ledamot har en personlig ersättare.

Med stöd av artikel 44 i konventionen om fredligt lösande av internationella tvister (FördrS 11/1924) ska de personer som statsrådet förordnar till ledamöter av Permanenta

skiljedomstolen vara ledamöter som avses i 2 mom.

Delegationen är beslutför när ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av ledamöterna eller ersättarna är närvarande.

19 d §

Nominerande myndighet

Statsrådet utser Finlands nationella kandidater till de uppdrag som avses i detta kapitel, om inte de utses i enlighet med det förfarande som avses i stadgan för den internationella domstolen (FördrS 1/1956).

Helsingfors den 30 april 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

21 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om tillsättandet av den delegation som avses i 19 c § och om dess verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Denna lag tillämpas på sådana uppdrag som domare eller ledamot som förklaras lediga, om förfarandet för tillsättning inleds efter det att lagen har trätt i kraft.

Justitieminister *Tuija Brax*

*Bilaga
Förordningsutkast*

Statsrådets förordning

om en delegation som ska bereda nomineringen av domar- och ledamotskandidater till internationella domstolar och Europeiska unionens domstol

I enlighet med statsrådet beslut, fattat efter föredragning från justitieministeriet, föreskrivs med stöd av 21 § 3 mom. i lagen av den 25 februari 2000 om utnämning av domare (205/2000), sådant det lyder i lag x/xx:

1 §

*Delegationens ordförande, vice ordförande
och sekreterare*

Ordförande för sakkunnigdelegationen är den ledamot som företräder statsrådets kansli och vice ordförande dennas ersättare. I fråga om ett nomineringsärende som vid statsrådets allmänna sammanträde ska föredras av ett annat ministerium är emellertid den ledamot som företräder detta ministerium ordförande och dennas ersättare vice ordförande.

Statsrådets kansli förordnar en sekreterare för delegationen med uppdraget som bisyssla.

2 §

*Komplettering av delegationens samman-
sättning*

Om en ledamot eller ersättare i delegationen avgår eller dör under mandatperioden förordnar statsrådet i stället för denna en ny ledamot respektive ersättare för den återstående mandatperioden.

3 §

Delegationens sammanträden

Delegationen sammanträder på kallelse av ordföranden eller, om ordföranden är förhindrad, vice ordföranden.

4 §

Utomstående sakkunniga

Delegationen kan i sitt arbete höra utomstående sakkunniga.

5 §

Arvoden och ersättningar

Beslut om grunderna för arvoden och ersättningar till delegationens ordförande, vice ordförande, ledamöter, ersättare, sekreterare och utomstående sakkunniga fattas av statsrådets kansli.

I fråga om ersättning för resekostnader iaktas statens gällande tjänste- och arbetskollektivavtal om ersättning för resekostnader.

6 §

Arbetsordning

Närmare bestämmelser om behandlingen av ärenden och om hur arbetet i övrigt ordnas inom delegationen får fastställas i en arbetsordning som delegationen godkänner.

7 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen kraft.
förutsätter får vidtas innan lagen träder i _____